

MACABRE! aneb Tajemství loňských státnic

Studenti odkládají prázdné lahve od piva a přerušují hru Aktivit, protože Johnny vypadl zpoza dveří se sekerou v hlavě. Vyměňují si vystrašené pohledy, zatímco scénu dokresluje rozčilený zvuk houslí a za oknem číhá vrah... Možná si přeci jen neměli tu chatu pronajímat.

To je klišé.

Studenti se nemohou shodnout na tom, zda lze racionální cestou změnit své morální intuice. Souhlasí, že obětovat jednoho a zachránit tím deset jiných je rozumné, ale hodili by tlustého muže pod koleje jedoucího vlaku? Je věta „štěstí je dobré“ tautologická? A za jakých okolností je morálně přípustné sníst svého psa?

To je taky klišé.

Klišé jsou uklidňující, proto je lidé mají tak rádi. V knihách, ve filmech, při cestě do práce... i ve filosofii. A když se klišé z naturalistické etiky spojí s klišé(mi) z naturalistických hororů – vznikne MACABRE!, nová hra Kočovné filosofické divadelní společnosti!

Je to hra o krvi, strachu a samoučelné brutalitě, páchané na studentech filosofie. Ovšem též je to hra o morálních dilematech, distribuci viny a o empirických zákoutích etiky.

Je to nefalšované divadelní filosofické gore-slasher giallo. Je to šestákový horor od Universalu. Je to něco, co uteklo Lovecraftovi ze snu! Vrazi, žháři, psychopati! Monstra, vlkodlaci, Kant! Pravá umělá krev! Dramatický hudební doprovod! Důvěrně známé, jenže naruby!

Je to klišé!

Účinkují:

Titulní role:

Johann Kašpar Schmidt ♂/♀

Johann je duch neznámého (neznámého?) filosofa, který straší v opuštěném domě. No, straší... Spíš všechno, co zavítá do toho domu, straší jeho. Johann je starý duch, tlustý a mrzutý, a má rád svůj klid. Na druhou stranu je však již notně senilní a tudíž dětinský a rozpustilý. S nelibostí se kouká na všechny vetřelce (jako se důchodce kouká na mládež pod svými okny) a jediní hosté, které u sebe strpí, jsou diváci. Ty má rád, těm rád vypráví rozvláčné a vesměs smyšlené historky ze svého života.

Johann je pohodlný duch, dává si načas ve všem, co dělá, ostatně je přece mrtvý a nemá kam spěchat. Na smrt hledí jako na něco, co se mu prostě událo, a nenechá se jí vyvést z míry, třebaže jej učinila poněkud morbidním. To živí lidé jej rozčilují spíš; vůči nim je uštěpačný, ironický a se stařecky dětinskou zlomyslností jim vyvádí různé naschvály. Jinak je to ale unavený starý pán, kterého bolí klouby a který rád poslouchá zvuk svého hlasu. Pro ty, kterým to něco řekne: Johanna si lze představovat jako takovou senilní (senilnější?) variantu profesora Zouhara.

Johann je v mnoha ohledech hlavní postavou hry. Je to její vypravěč, má moc hru zrychlovat a zpomalovat, kroutit a vracet, překračovat čtvrtou stěnu. Má moc i nad herci; jejich občasnou manipulací vytváří jakousi metaúroveň hry.

Hlavní role:

Norman ♂

Prvním ze studentů, kteří navštívili Johannův dům, aby se v něm (nejenom) učili na státnice, je Norman. Norman je sebevědomý optimista, přehnaně společenský altruista, trochu frajírek a furiant, ale v zásadě nenapravitelný dobrák. Norman je člověk, který je v každé společnosti oblíben a je si toho dobře vědom. Stále se usmívá, vždy má v pohotovosti nějaký fórek, živě gestikuluje. Protože se rád chápe iniciativy, působí autoritářským dojmem – to z něj dělá přirozeného vůdce výpravy. Je to přesně ten typ člověka, kterého mají všichni rádi (jak je skvělý! jak je hodný! jak je vtipný! jak umí naslouchat!), ovšem s výjimkou těch, kteří ho nesnášejí (jak je vlezlý! jak se naparuje! jak jsou z něho všichni paf!).

Jenomže.

Jeho filantropie přichází s cenou – Norman si svou příslovečnou družnost a dobrou náladu udržuje pomocí hormonu oxytocin, kterého má přirozený nedostatek. Když mu poklesnou hladiny, jeho přátelská povaha je ta tam. Druzí lidé pro něj náhle nic neznamenaají, naopak jej rozčilují a pohrdá jimi. Stává se vraždícím psychopatem, ovšem do svého šílenství se propadá pozvolně. Pořád se usmívá, ale jeho úsměv je strojený. Jeho charisma přehrávané, kamarádství úlisné. Ve stavu psychopatického běsnění setrvává, dokud si hladiny opět nedoplní. Oxytocinem někoho jiného.

Norman zpodobňuje etické klišé redukování všech morálních jevů na funkce hormonálního systému.

Lawrence ♂

Normanův nejlepší kamarád je Lawrence. Lidí, jako je on, je plná Filosofická fakulta. Je to takový hippie levicový radikál, archetyp dredatého anarchisty a batikovaného rebelanta

s kladným postojem k lehkým drogám. Z přesvědčení je to militantní liberál, ale kromě toho přátelský pohodář, který má všechno na háku a k vášnivým polemikám se uchyluje jen tehdy, když hájí svá zarytá světonázorová přesvědčení. Jinak ho ale nic moc nezajímá, nikam nespěchá, vyhýbá se konfliktům, suše hláškují, užívá si toho mála, co mu život nabízí. Je to ten typ člověka, který prohlásí koan za filosofii a vůbec se u toho nestydí.

Jenomže.

Lawrence je lykantrop. S blížícím se úplňkem se v něm probouzí jeho zvířecí povaha a občas se mu tak stává, že nezvládne svůj afekt. V takových chvílích neodpouští, když se někdo postaví jeho ultraliberálním názorům. Zastře se mu rozum a převládne v něm agresivita, která se v epizodických explozích dere na povrch. V tomto stavu je schopný jít za svůj pacifismus třeba do války.

Lawrencovo klišé je zneužívání maximačního utilitarismu k obhajobě liberalistických tezí. A šimpanz bonobo.

Rosemary ♀

Rosemary doplňuje výpravu o postavu už-ve-dvaceti-letech-staré panny. Je to přesně ta drdolatá, věčně zachmuřená sůva ve svetru a silných brýlích, která na přednáškách sedí vždy buď úplně vzadu nebo úplně vepředu a s nikým se nebaví, leda by někomu něco vyčítala, či si na něco stěžovala. Nevykazuje žádný smysl pro humor (s výjimkou zřídka ironických konstatování), všechno bere smrtelně vážně a v podstatě je to asociální filosofická nerdka. Je pedantská, všechny kolem sebe považuje za lehkovážné a intimní vztah dovede mít snad jenom se svými filosofickými knihami. Je to panovačná puritánka a přezíravá asketička.

Jenomže.

Její puritánství má důvod – zasvětila se totiž Velkému Kant'hulhu, bohu syntetických apriori. To, co vypadá jako šprtství a nerdismus je ve skutečnosti náboženský fanatismus. Jejím snem je vrátit život svému mrtvému bohu a v tomto úkolu nezná příliš velkých obětí.

Její klišé je Kantův kategorický imperativ.

Frederik ♂

Posledním (věčně posledním) studentem je Frederik. Frederik je typický loser. Nesmělý mimoň, zbabělec a neurotik. Je to dobrák, ale jeho osobní démoni a povahové výstřednosti činí některé jeho charakterové vlastnosti diskutabilními. Je to otloukánek, fňukal a podivín s absentujícím sebevědomím, ale protože je v podstatě neškodný, a protože má v povaze běhat jak pejsek za těmi, kdo jsou k němu laskaví, je jeho přítomnost ostatními studenty tolerována či snad i vítána. V podstatě je roztomilý, i když je to zamindrákovaná nula.

Jenomže.

Frederik je schizofrenik. Sužují ho noční můry, které jej nutí páchat ošklivé věci. To jimi je tak neurotizován, to kvůli nim se pořád vystrašeně kouká přes ramena. Neumí jejich našeptávání vzdorovat a nikdy jim neuteče dost daleko.

Frederik znázorňuje klišé nadužívání překombinovaných myšlenkových experimentů v etice; v jeho případě se konkrétně jedná o myšlenkový experiment budoucích generací.

Vedlejší role:

Hugo ♂/♀

Je zajímavé, že téměř každá adaptace příběhu Viktora Frankensteinova obsahuje postavu pološileného hrbatého sluhy jménem Igor. Inu, Hugo je Igor. Zdánlivě (i když nepotvrzeně) sociopatický majordomus Johannova domu, jehož role se vyčerpává především v kulhání, šíleném chichotání a prorokování blízké smrti všech hlavních postav. Je to zlovolný, potměšilý skřet, ovšem svou antipatii vůči hrdinům hry maskuje (nijak úspěšně) podlézavostí a hranou servilitou.

Elvíra ♀

Elvíra je jediná skutečně nevinná postava ve hře. Je to něžná duše, čisté srdce, cudný kvítek. Protože však byla zrozena v incestu, považuje se za nečistou zrůdu a skrývá svou tvář za masku. Je plachá, tragická, melancholická, osamělá, ale neposkvrněná a celkově k zulibání. Lad'a hrát Elvíru nebude a hotovo.

Druhé housle ♂/♀

Dovede si snad někdo představit horor, v němž nezaburáci housle vždy, když vyskočí kostlivec ze skříně? Druhé housle jsou dramatický hudební doprovod, který v klíčové momenty hry vyleze na scénu, aby podtrhl děj. Jsou poněkud trigger-happy a rozpustile spouští svůj recitál při každé příležitosti, čímž poněkud iritují hrající postavy.

Ten, kdo bude hrát Druhé housle, se bude muset naučit nejenom vyluzovat na tento nástroj ty správné zvuky (no znáte přece všichni tu slavnou sprchovou scénu z Hitchcockova Psychy, ne?), ale také přitom všemožně skotačit.

Čurdy a štěky:

Dívka s kartónem ♀

Dívka s kartónem, jak mohou bystřejší odušit, je dívka, která s kartónovou cedulí projde po scéně sem a tam jako modelka na přehlídkovém molu. Role se vyčerpává v usmívání a vrtění zadkem. Přesto je to role vděčná a klíčová!

Budoucí generace ♀

Budoucí generace už mají dost utiskování svými předky a tak se rozhodly přijít nám to všechno spočítat. Vzaly na sebe podobu dlouhovlasé mrtvé holčičky, jakou známe například z klasického japonského hororu Kruh. Budoucí generace jsou vzteklé, plné nenávisti a touhy po zadostiučinění. Zároveň však dovedou být svůdným našeptávačem, šílenstvím na srdci, hlasem v uších každého schizofrenika.

Velký Kant'hulhu ♂/♀

Hrůza z pekel! Stokrát ztraceno! Všechno špatně! Všichni umřem! Toho bohdá! Iä Kant'hulhu fhtagn!

Hlad, Válka, Smrt, Mor

Hra má alternativní konec, v němž do Johannova domu zavítá další čtveřice studentů, složí zavazadla a hru ukončí. Tento konec má však smysl pouze za předpokladu, že studenty zahrají velmožní naši katedry s děkanem v čele.

Konkurzní texty:

JOHANN:

(Johann vstupuje na scénu posetou mrtvolami, zvědavě si je prohlíží)

„Nepřípustné, naprosto nepřipustné. Takové hulvátství. Tenhle taky?“ nakloní se k Frederikově mrtvole. **„Asi nějakým sekáčkem, ne? Nebo snad, tak jako když...“** naznačuje posunky otevírání konzervy. Pak si všimne Rosemary a se zájmem přejde k její mršině, **„A támhle! Ta je úplně na cimpr! No kdo to bude uklízet...“** spráskne ruce. Pak si náhle všimne diváků. **„Oh, takže vy už jste tady? Omlouvám se za ten nepořádek, měli jsme tu dnes takovou... příhodu. Je to tu samá krev, měl jsem vám říct, ať si vezmete galoše... To je jedno. Vy samozřejmě víte, kdo jsem. Kdo jsem byl. Že? Určitě víte! Nevíte? A teď?“** natočí se z profilu ke svému portrétu **„Pořád nic? Ani vy ne? Vážně? Tak já vám to řeknu. Já jsem Johann Kašpar Schmidt, narozen v říjnu 1806, pohřben léta Páně 1856! Tak co, že jste o mně už slyšeli! Aha! Vážně ne? Svého času jsem byl velmi populární!“** mávne rukou **„Ále, že mě to po těch letech pořád překvapuje.“**

NORMAN:

(Norman zadeklamuje následující – či jakýkoliv jiný – text. V souladu s charakteristikou postavy jednou jako přehnaně kamarádský furiant a frajírek, podruhé jako maniak, který má sice úsměv na tváři, ale zároveň chce každého v místnosti zabít.)

„Přijímá se. Ctěný pan pomocník si zřejmě neuvědomuje tlak situace – čas nemáme. Vraha času – nemáme. Hodinky – nemáme. Co vlastně máme? Pohyby. Pochyby. Bytí a kmity. Regály, fyziku, pocity ducha. A zase pohyby. Čas nečas, já už prostě musím spěchat do své knihovničky. Přelíčení odročuji, ukončuji, přerušuji, a tak dále.“

LAWRENCE:

(Lawrence zadeklamuje následující – či jakýkoliv jiný – text. V souladu s charakteristikou postavy jednou jako flegmatický pohodář a hippie, podruhé jako člověk, který se ze všech sil snaží potlačit svou proměnu v agresivního vlkodlaka.)

„Milý René, dámy a pánové, jsem rád, že jsme se opět sešli na přednášce pořádané vaší tedy brněnskou Filozofickou Jednotou. V dnešním příspěvku bych rád tady Renému vysvětlil, co je to filozofická zombie a proč, dle mého soudu, bude švédská královna brzy pod drnem. Ona taková filozofická zombie, drahý René, je potvora, která vypadá úplně stejně jako kdekerý člověk. Je to ten nejnebezpečnější a nejbezcitnější zabiják, jakého znám. Mnohem horší než Kant. Immanuel Kant.“

ROSEMARY:

(Rosemary zadeklamuje následující – či jakýkoliv jiný – text. V souladu s charakteristikou postavy jednou jako poučující škrobená pedantka, podruhé jako náboženský fanatik, vzývající své potopené božstvo.)

„Svět skončil! Sotva civilizace vykvetla, už zase uvadá! Topí se v banalitách! Homo sapiens sapiens, člověk, jenž se ve své pýše nazval dvakrát moudrým, vyhynul a byl nahrazen úplně jiným druhem, homem vydutým. Homem povrchním. Homem prostoduchým. Na tom já se nebudu podílet! V tomhle světě já žít odmítám! A proto se nyní ukládám ke spánku – dávám se zmrazit a vyčkám, až přijde den, kdy si lidstvo zase začne vážit moudrosti a filosofie. Anebo ať se vůbec nevzbudím!“

FREDERIK:

(Frederik zadeklamuje následující – či jakýkoliv jiný – text. V souladu s charakteristikou postavy jednou jako zamíndrákovaný neurotický loser, podruhé jako schizofrenik, který celý život vidí duchy a slyší hlasy a už mu z toho pohrabává.)

„Podívejte se, já jsem jim říkal: Nejezte to ovoce, budou z toho jen maléry. Ale oni ne. Mně by ani tak nevadilo, kdyby si jednou kousli, dvakrát, ale oni si z toho udělali marmeládu! A pak, když jsem jim dal celou zemi, tak pořád jen brblali. Dej nám i tohle, dej nám tamto. Chtěli jste to, tak jsem vám dal deset věcí, které musíte dodržovat. A kam to vedlo? Tak jsem si řekl: To né, na to se vám můžu.“

HUGO:

(Hugo servíruje otrávenou večeři)

Hugo: „Heh-heh. Podává se večeře... Ujišťuji vás, že na ni do smrti nezapomenete! Je přímo... smrtelně dobrá! Heh-heh!“

Norman: „Oh, pan Hugo. To byl fofr.“

Hugo: „Pháááne...“

Norman: „Děkuji, já nemám hlad.“

Zklamany Hugo se přesune k Frederikovi.

Hugo: „Pháááne...“

Vyděšený Frederik zakvičí a uteče na druhou stranu místnosti. Hugo jej chvílku pronásleduje kolem stolu, pak přejde už dost nesvůj k Lawrencovi.

Hugo: „Pháááne?“

Lawrence (přísně): „Co to je?“

Hugo: „Překvapení... heh-heh!“

Lawrence: „To je maso?“

Hugo: „Samozřejmě.“

(Hugo zůstane stát s potměšilým úsměvem šíleného vraha vrženým do obecnstva)

ELVÍRA:

(Elvíra čelí obvinění z vraždy svého otce)

Elvíra: „Já nejsem vrah... Ach, já jej nezabila.“

Rosemary: „A věřit bychom tomu měli proč?“

Elvíra: „Protože...“ ztěžka usedne vedle Hugovy mrtvoly **„On je můj otec! Ach!“** zhroutí se pláčem.

Norman: „Otec?“ *Pohlédne na Lawrence, ten pokrčí rameny.*

Frederik: „Nevěřte jí! Jestli je zdejší, proč tady straší v masce?“

Elvíra: „Protože... jsem nečisté dítě! Zrodila jsem se v incestu a tak skrývám před světem svou... ohyzdnou tvář!“

BUDOUCÍ GENERACE:

(Budoucí generace se pokoušejí dohnat Frederika k vraždě)

Frederik *(padne na kolena, pláče)*: „Co po mně chcete?“

Budoucí generace: „Satisfakci.“

Frederik: „Satisfakci?“

Budoucí generace: „Krev.“

Frederik *(nejistě)*: „A-ale... Když umřeme my... Nebudete vy...“

Budoucí generace *(hrůzyplně se usmějí a hladí ho ve vlasech)*: **„Snad. Jenže vy jste překročili hranici... kdy nám na tom už nezáleží.“** zašeptá mu do ucha **„Zamysli se nad tím.“**

Frederik *(vykřikne a leze po čtyřech zpět do „postele“)*: „Ne! Neubližujte mi!“

Budoucí generace: „Hlupáku! Proč bychom ti ubližovaly? Ty jsi nástroj naší pomsty!“

Frederik: „J-já?“

Budoucí generace: „T-ty. Vezmeš pro nás alespoň jeden život. Zabiješ jednoho z předků. Jednoho ze svých přátel...“

Frederik: „To neudělám!“

Budoucí generace: „Uděláš... Nebo si příště přijdeme... pro tebe.“ *Budoucí generace odcházejí.*

DRUHÉ HOUSLE:

Apeluji na všechny, kteří alespoň elementárně ovládají tento nástroj a nedej Bože jím i disponují, aby si jej donesli a zahráli na něj krátkou variací na toto:

http://www.youtube.com/watch?v=u0IVU_FUM5k , hrozivě přitom koulejíce očima.

VELKÝ KANT‘HULHU:

Uchazeč(ka) o roli Velkého Kant‘hulhu předvede, jak si představuje, že by vypadalo, kdyby se Kant vrátil z hrobu v podobě lidožravého, slintajícího peklomontra. Může k tomu účelu využít figuranta.

DÍVKA S KARTÓNEM:

Uchazečka o roli Dívky s kartónem necht’ předvede, jak se jako modelka projde po přehlídkovém molu, předvádějíc přitom na všechny strany arch papíru stylem Gábi z reklam Horsta Fuchse.

pozn.: konkurzní úryvky textů Normana, Lawrence, Rosemary a Frederika nepocházejí ze hry, nýbrž z předchozích dramatických kusů naší společnosti, viz PETRŽELKA, J. a kol. (2011) *Soubor her Kočovní filosofické divadelní společnosti*. Brno: Masarykova univerzita.